

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2013-11

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

(Ayrıbasım/Offprint)

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

• Açıana Höyük, Antik Alalakh Kenti Çalışmaları 2012 K. Aslıhan Yener – Murat Akar	1
• Alara Kazısı 2012 Osman Eravşar	10
• Pisidia Antiokheiası Kazısı 2012 Mehmet Özhanlı	14
• Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2012 Gülsün Umurtak – Refik Duru	21
• Karain Mağarası 2012 Yılı Kazıları Metin Kartal	26
• Kastabala-Hierapolis Kazısı 2012 Turgut H. Zeyrek	29
• Kaunos 2012 Cengiz Işık	33
• Kelenderis 2012 Yılı Kazıları K. Levent Zoroğlu	40
• Kibyra 2012 Yılı Kazıları Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü	47
• Kilise Tepe Arkeoloji Projesi 2011 ve 2012 Sezonu Çalışmaları Tevfik Emre Şerifoğlu – J. Nicholas Postgate Mark P. C. Jackson	55
• Ksanthos 2012 Yılı Kazıları Burhan Varkıvanç	62
• Letoon 2011 ve 2012 Yılları Arazi Çalışmaları Ön Raporu Sema Atik Korkmaz – Mustafa H. Sayar Sebahattin Küçük – İsmail Ergüder Ezel Babayigit – Levent Emmungil – Eşe Bilgiç	71
• Limyra 2012 Martin Seyer	83
• Myra ve Andriake Kazıları 2012 Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek	90
• Myra-Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları 2012 Sema Doğan	97
• Olba (Mersin, Silifke) Kazıları 2012 Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay	104
• Olympos Kazısı 2012 B. Yelda Olcay Uçkan	108
• Rhodiapolis Kazıları 2012 İsa Kızgut	113
• Side 2011-2012 Yılı Çalışmaları Hüseyin Sabri Alanyalı	121
• Silifke Kalesi Kazısı 2012 Ali Boran – İshak Kozak – Nur Bakar Şengül Bayar – Zeynep Ketil	134
• Soli/Pompeiopolis 2012 Kazıları Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya	138
• Suluin Mağarası Kazısı 2012 Harun Taşkiran	144

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

• Akdeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları 2012 Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ	149
• Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: 2012 Sezonu Michael Hoff – Rhys F. Townsend – Birol Can	154

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

• Excavations at Tell Atchana, Ancient Alalakh 2012	K. Aslıhan Yener – Murat Akar	1
• Alara Excavations 2012	Osman Eravşar	10
• Excavations at Pisidian Antioch 2012	Mehmet Özhanlı	14
• Excavations at Hacılar Büyük Höyük, 2012	Gülsün Umurtak – Refik Duru	21
• Excavations at Karain Cave in 2012	Metin Kartal	26
• Excavations at Kastabala-Hierapolis in 2012	Turgut H. Zeyrek	29
• Kaunos 2012	Cengiz Işık	33
• Excavations at Kelenderis in 2012	K. Levent Zoroğlu	40
• Excavations at Kibyra in 2012	Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü	47
• Kilise Tepe Archaeological Project: 2011 and 2012 Campaigns	Tevfik Emre Şerifoğlu – J. Nicholas Postgate Mark P. C. Jackson	55
• Excavations at Xanthos in 2012	Burhan Varkıvaç	62
• Preliminary Report on Fieldwork at Letoon in 2011 and 2012	Sema Atik Korkmaz – Mustafa H. Sayar Sebahattin Küçük – İsmail Ergüder Ezel Babayiğit – Levent Emmungil – Eşe Bilgiç	71
• Limyra 2012	Martin Seyer	83
• Excavations at Myra and Andriake 2012	Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek	90
• Excavation, Conservation and Repair Work at St. Nicholas Church in Demre-Myra 2012	Sema Doğan	97
• Excavations at Olba (Silifke, Mersin) in 2012	Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay	104
• Excavations at Olympos 2012	B. Yelda Olcay Uçkan	108
• Excavations at Rhodiapolis 2012	İsa Kızgut	113
• Archaeological Work at Side in 2011 and 2012	Hüseyin Sabri Alanyalı	121
• Excavations at Silifke Citadel 2012	Ali Boran – İshak Kozak – Nur Bakar Şengül Bayar – Zeynep Ketil	134
• Excavations at Soli/Pompeipolis 2012	Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya	138
• Excavations at Suluin Cave 2012	Harun Taşkiran	144

SURVEY REPORTS

• Underwater Archaeological Surveys along the Mediterranean Coastline in 2012	Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ	149
• The Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: 2012 Season	Michael Hoff – Rhys F. Townsend – Birol Can	154

İÇİNDEKİLER

• Beydağları Yüzey Araştırmaları 2012	İsa Kızgut	164
• Boğsak Adası Yüzey Araştırması 2012	Günder Varinlioğlu	169
• Burdur İli ve İlçelerinde Fosil Lokalitelerinin Tespiti Yüzey Araştırması 2012	F. Arzu Demirel	174
• Çaltılar Arkeolojik Projesi 2012	Nicoletta Momigliano	178
• Isparta Yüzey Araştırmaları 2012	Mehmet Özsait	185
• Kibyratis Araştırmaları 2012	Thomas Corsten – Oliver Hüliden	193
• Dağlık Kilikya Arkeolojik Yüzey Araştırma Projesi: Paleo-Çevre Araştırmaları 2012	Nurgül Karlıoğlu – Ünal Akkemik Hülya Caner – Nicholas K. Rauh Lawrence O. Theller – Matthew J. Dillon Grace A. Conyers	199
• Dağlık Kilikia’da Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler Araştırması 2012	Ümit Aydınöğlu	204
• Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Epigrafiya Araştırmaları 2012	Hamdi Şahin	207
• Konane (Conana) 2012 Yılı Yüzey Araştırması	Bilge Hürmüzlü – Murat Fırat Uygar Hecebil	211
• Doğu ve Kuzeydoğu Likya – Güneybatı Pisidya Epigrafik-Tarihi Coğrafi Araştırmaları 2012	Bülent İplikçioğlu	215
• Oinoanda 2012	Martin Bachmann	218
• Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2012	Murat Arslan – Kemal Demirtaş Nihal Tüner Önen	224
• Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi 2012 Yılı Yüzey Araştırmaları	Ralf Vandam – Eva Kaptijn Jeroen Poblome – Marc Waelkens	230
• Termessos Araştırmaları 2012	Mehmet Kürkcü	234
• Uylupınar Yerleşmesi (Erken Kibyra) ve Çevresi Yüzey Araştırması 2012	F. Eray Dökü	239

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antalya, Kaleiçi, 113 Ada 7 Parselde Sondaj Çalışmaları	Süleyman Atalay – Hülya Yalçınsoy	250
• Düver Yerleşim Tarihi Araştırmaları Projesi: 2012 Yılı Kurtarma Kazısı	H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya	254
• Side Arkeoloji Müzesi’nde 2012’de Yürütülen Numismatik Araştırmaları	Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker	260

CONTENTS

• <i>Surveys in Beydağları 2012</i>	<i>İsa Kızgut</i>	164
• <i>Survey on Boğsak Island 2012</i>	<i>Günder Varinlioğlu</i>	169
• <i>Surveys for the Identification of Fossil Localities in the Province of Burdur, 2012 Campaign</i>	<i>F. Arzu Demirel</i>	174
• <i>Çaltılar Archaeological Project 2012</i>	<i>Nicoletta Momigliano</i>	178
• <i>Surveys in Isparta in 2012</i>	<i>Mehmet Özsait</i>	185
• <i>Research in the Kibyris in 2012</i>	<i>Thomas Corsten – Oliver Hülten</i>	193
• <i>The Rough Cilicia Archaeological Survey Project: Palaeo-Environmental Research in 2012</i>	<i>Nurgül Karlıoğlu – Ünal Akkemik Hülya Caner – Nicholas K. Rauh Lawrence O. Theller – Matthew J. Dillon Grace A. Conyers</i>	199
• <i>Surveys on Urbanization and Rural Settlements in Rough Cilicia 2012</i>	<i>Ümit Aydınoğlu</i>	204
• <i>Rough Cilicia Settlement History and Epigraphy Surveys 2012</i>	<i>Hamdi Şahin</i>	207
• <i>Archaeological Surveys at Konane (Conana) in 2012</i>	<i>Bilge Hürmüzlü – Murat Fırat Uygar Hecebil</i>	211
• <i>Epigraphic-Historical Geography Surveys in Eastern and Northeastern Lycia – Southwest Pisidia in 2012</i>	<i>Bülent İplikçioğlu</i>	215
• <i>Report on the 2012 Campaign at Oinoanda</i>	<i>Martin Bachmann</i>	218
• <i>The Survey of Phaselis and its Territorium 2012</i>	<i>Murat Arslan – Kemal Demirtaş Nihal Tüner Önen</i>	224
• <i>The 2012 Archaeological Survey of the Sagalassos Archaeological Research Project</i>	<i>Ralf Vandam – Eva Kaptijn Jeroen Poblome – Marc Waelkens</i>	230
• <i>Surveys at Termessos 2012</i>	<i>Mehmet Kürkçü</i>	234
• <i>Surveys in and around Uylupınar Settlement (Early Kibyra) in 2012</i>	<i>F. Eray Dökü</i>	239

OTHER REPORTS

• <i>Sondages at Insula 113, Lot 7 in Kaleiçi, Antalya</i>	<i>Süleyman Atalay – Hülya Yalçınsoy</i>	250
• <i>The Düver Settlement History Research Project: Rescue Excavations in 2012</i>	<i>H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya</i>	254
• <i>Numismatic Studies at the Side Archaeological Museum in 2012</i>	<i>Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker</i>	260

Phaselis ve Territoryumu Yüzey Araştırması 2012

The Survey of Phaselis and its Territorium 2012

Murat ARSLAN – Kemal DEMİRTAŞ – Nihal TÜNER ÖNEN

Günümüzde Kemer ilçesinin Tekirova beldesi idari sınırları içerisinde kalan Phaselis antik kentinin territoryumunun arkeolojik, epigrafik ve tarihi coğrafi veriler ışığında belirlenen sınırları; kuzeyde Gökdere Vadisi'ne ulaşmakta, güneyde Üç Adalar'dan Tahtalı Dağı istikametinde çekilecek bir hat doğrultusunda devam etmekte, batıda ise Çandır Vadisi boyunca uzanmaktadır (Res. 1)*.

Phaselis'in keşfi 1811-1812 yılında İngiliz Kraliyet Donanması adına, Küçük Asya'nın güney sahilinin ölçülmesi sırasında, Kaptan F. Beaufort tarafından yapılmıştır. Kentin planını çıkartan Beaufort yaptığı kartografik araştırmalar sırasında yazıtlarda geçen Φασηλίτης ethnikonundan dolayı bu harabeliği Phaselis'le özdeşleştirmiştir. İngiliz Mimar, Arkeolog, Yazar C. R. Cockerell de bu sırada gemiyle Phaselis'e gelmiş ve orada Beaufort'la karşılaşmıştır. Kente bir sonraki ziyaret 1838 yılında İngiliz Arkeolog Sir C. Fellows tarafından yapılmıştır. Hadrianus onuruna inşa edilen anıtsal kapının ithaf yazıtına ait fragmanları bulan Fellows, İmparatorluk Dönemi Ana Caddesi'nin stadion olduğunu zannetmiştir. 1842 yılında İngiliz Teğmen, Hidrograf ve Coğrafyacı T. A. B. Spratt ile İngiliz Doğa Bilimci E. Forbes, Olympos ve Khimaira rotaları üzerinden Phaselis'e gelmişlerdir. Fakat bu ziyaretlerin hepsi gemiyle ve kısa süreliğine olduğundan arazi tasvirleri ayrıntılı değildir ve yön istikametleri hususunda oldukça ciddi oryantasyon hataları mevcuttur.

19. yy.'ın sonlarında ve 20. yy.'ın başlarında Phaselis'e gelen araştırmacıların dikkatlerini esas itibariyle yazıtların keşfine çevirdikleri görülür. 1881-1882 yıllarında, Avusturya Arkeoloji Enstitüsü'nün kurucusu, Arkeolog,

The borders of the territorium of Phaselis, the ancient city today lying within the administrative boundaries of Tekirova, Kemer, have been determined from the archaeological, epigraphic, and historical-geographic evidence. These borders extend to the Gökdere Valley to the north, and extend along a line from Üç Adalar towards Tahtalı Dağı to the south and through the Çandır Valley to the west (Fig. 1).*

Phaselis was rediscovered by Europeans in 1811-1812 by Captain F. Beaufort during the course of his task mapping the coastline of southern Asia Minor for the British Admiralty. He charted the city; and during his cartographic research from the ethnikon Φασηλίτης visible in the inscriptions, he identified the ruins as those of Phaselis. C. R. Cockerell, the British architect, archaeologist and author, likewise came by ship to Phaselis where he met Beaufort. Later the city was visited in 1838 by the British archaeologist C. Fellows. Fellows found fragments of a dedicatory inscription belonging to the monumental gate erected in honour of Emperor Hadrian and thought that the main road of the Imperial period was a stadion. In 1842 the British naval lieutenant, hydrographer and geographer T. A. B. Spratt and the naturalist Prof. E. Forbes sailed to Phaselis, following the route from Olympus and the Chimaera. Since all of these visits to Phaselis were made briefly by ship, the description of the territory was not detailed and these descriptions included serious errors in the recorded observations.

Those reseachers who came to Phaselis at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries

* Phaselis araştırmaları 2012 yılında Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle 10-23 Eylül tarihleri arasında disiplinlerarası bir yaklaşımla; arkeoloji, epigrafi, tarihsel coğrafya, numismatik, mimari ve ekoloji uzmanlarından oluşan bir ekiple gerçekleştirildi.

* Research at Phaselis in 2012 was realized through the permission of the General Directorate of Cultural Heritage and Museums between the 10th and the 23rd of September and conducted with an interdisciplinary approach by a team of experts from the fields of archaeology, epigraphy, historical geography, numismatics, architecture and ecology.

Res. 1 Phaselis teritoryumu sınırı

Fig. 1 Phaselis' territorium

Epigraf O. Benndorf ve çalışma arkadaşları Küçük Asya'nın güneybatısında yürüttükleri araştırmalar sırasında Phaselis'te de çalışmışlardır. 1883 ve 1884 kışında Avusturya ekibinden F. von Luschan Phaselis'e ait sahil şeridinin bölgesel özelliklerine dair bilgiler veren ilk fotoğraflamaları yapmıştır. Aynı yıl içinde, Fransız Bilim Adamı V. Bérard yerleşimi ziyaret etmiştir. 1892 yılında Avusturya araştırma ekibinden O. Benndorf, E. Kalinka ve meslektaşları Phaselis'te mimari, arkeolojik, epigrafik çalışmalara devam etmişlerdir. Bunları 1904 yılında İngiliz araştırma ekibinden D. G. Hogarth, R. Norton ve A. W. van Buren takip etmiştir. Avusturyalı Klasik Filolog E. Kalinka 1908 yılında yerleşimi yeniden ziyaret ederek kentteki epigrafik belgeleri toplamış ve kent tarihi konusunda araştırmalar yapmıştır (1944 yılında TAM II'de bu çalışmalar yayımlanmıştır). İtalyan araştırmacılarından R. Paribeni ve P. Romanelli 1913 yılında; C. Anti ise 1921 yılında Phaselis'te bulunmuşlardır. Anti, Antalya'ya dönüşü karayolundan yapmış ve Phaselis teritoryumu içinde yer alan birkaç yazıt ve yapı kalıntısını keşfetmiştir.

primarily focused on the discovery of epigraphs. The archaeologist, epigraphist and founder of the Austrian Archaeological Institute, O. Benndorf also worked at Phaselis with his colleagues during the course of their research in southwestern Asia Minor in 1881 and 1882. In the winter of 1883-84 F. von Luschan of the Austrian team took the first photos that record gave an insight into the regional features of Phaselis' coastline. During this same year the French Scientist V. Bérard visited the site. In 1892 the Austrian researchers O. Benndorf and E. Kalinka with their colleagues conducted architectural, archaeological and epigraphical studies at Phaselis. They were followed in 1904 by D. G. Hogarth, R. Norton and A. W. van Buren from the British research team. In 1908 the Austrian classical philologist E. Kalinka revisited the settlement to collect epigraphical material and to investigate the history of the city and in 1944 these studies were published in TAM II. In 1913 the Italian researchers R. Paribeni and P. Romanelli visited Phaselis. In 1921 C. Anti travelled by land on his return journey to Antalya and discovered some inscriptions and architectural ruins within the territorium of Phaselis.

Further archaeological, epigraphic and historical-geographical research in and around Phaselis was carried out by the British researchers F. M. Stark and G. Bean, who came to the territory of Phaselis after the Second World War. In 1968 the German architect and underwater archaeologist H. Schläger began the topographical and architectural exploration of Phaselis' ports. Following Schläger's death in 1969 from malaria, the surveys were continued in 1970 under the leadership of the archaeologist J. Schäfer. Schläger, Schäfer and their colleagues obtained significant information concerning the architecture and the history of Phaselis through surface surveys of the city and its periphery. In 1980 excavations were conducted along the main axis of the city supervised by the curator of the Antalya Museum, K. Dörtlük; from 1981 to 1985 leadership was in the hands of archaeologist C. Bayburtluoğlu. During 1999-2000 the underwater exploration of the South Port was supervised by the curator of the Antalya Museum, M. Pehlivaner.

The scientific investigation of the city's history and the systematic and sustainable management of the site are of critical importance, since they can directly influence the results of research. The lack of these two basic elements in the course of past researches at Phaselis, which have been intermittent and conducted with diverse aims and following different directions from 1811 until 2000, is immediately evident. Although these painstaking studies have been productive in terms of their scientific quality,

Res. 2 Sabina ithaf yazıtı
Fig. 2 Dedication for Sabina

Phaselis'in arkeolojik, epigrafik ve tarihsel coğrafi araştırmaları II. Dünya Savaşı'ndan sonra bölgeye gelen İngiliz Araştırmacı F. M. Stark ve G. Bean tarafından yapılmıştır. 1968 yılında, Alman Mimar ve Sualtı Arkeoloğu H. Schläger, Phaselis limanlarının topografik ve mimari incelemelerine başlamıştır. Schläger'in 1969'da ölümünden sonra tetkikler 1970 yılında Arkeolog J. Schäfer'in idaresi altında devam etmiştir. Schläger ve J. Schäfer ile meslektaşları kent ve periferisinde yüzey araştırması yaparak Phaselis'in mimarisi ve tarihi hakkında önemli veriler elde etmişlerdir. 1980 yılında dönemin Antalya Müze Müdürü K. Dörtlök, 1981-1985 yılları arasında ise Arkeolog C. Bayburtluoğlu başkanlığında kentin Ana Cadde aksı boyunca devam eden kazı çalışmalarından sonra, 1999-2000 yılları arasında dönemin Müze Müdürü M. Pehlivaner sorumluluğunda Güney Liman'da Sualtı Araştırmaları gerçekleştirilmiştir.

Kent tarihi araştırmaları ile alan yönetiminin sistemli ve sürdürülebilir kılınması ortaya çıkacak sonuçları doğrudan etkileyebilen son derece kritik bir öneme sahiptir. 1811 yılından itibaren, farklı amaç ve doğrultularda ilerleyerek kesintilerle 2000 yılına değin süregelen Phaselis araştırmalarında bu iki temel unsurun eksikliği hayli belirgin bir görünüm kazanır. Bu özverili çalışmalar, bilimsel nitelikleri açısından son derece verimli olmalarına karşın, belirli bir süreklilik gösteremedikleri için kentin gerek bölgesel gerekse Akdeniz özelindeki konumunun kavranmasına olanak sunacak ayrıntılı bir veri bütünü oluşturmazlar. Phaselis'in keşfinin 200. yılında başladığımız *Phaselis Antik Kenti ve Teritoryumu Yüzey Araştırması*'nda, önceden saptanmış hedefler çerçevesinde, sistemli süreçler aracılığıyla veri toplanması ve bu verilerin farklı araştırmacı grupları tarafından yönetimli ve bilimsel olarak ele alınması amaçlanmaktadır. Bunu yaparken salt arkeoloji/sualtı arkeolojisi, epigrafi, mimari, numismatik ya da tarih alanında değil; eskiçağ

Res. 3 Matidia ithaf yazıtı
Fig. 3 Dedication for Matidia

because there has been no certain continuity, they do not form a detailed, integrated whole of either data or fields of research with which to understand the city's position within both its regional and its Mediterranean context. The "Survey of Phaselis and its Territorium," which marks the 200th anniversary of the discovery of Phaselis, aims to gather data within the framework of a set of predetermined objectives through systematic processes and to present this data to different research groups who will systematically and scientifically deal with this material. In the course of this work, we intend not only to reveal multidimensional and controllable new information within the fields of archaeology/underwater archaeology, epigraphy, architecture, numismatics and history, but also to accomplish this through an interdisciplinary working system in the course of which all the scientific branches will be employed, focussed upon on this ancient city and its history, with the results integrated to form a more complete picture.

Due to the economic, political, cultural, social and spatial dimensions of cities and their conjunctions at different levels with change and transformation over time, which include both context and duration-dependent structures, scientists working in the fields of topography and natural sciences including geomorphology and ecology have been included within the surface survey work. Through this it will become possible to take scientific measures to convert the natural elements of Phaselis into an understandable living space and to detect and protect ecological participants including the rich flora and fauna that have always been fundamental dynamics of this coastal city's life. Further, the rehabilitation of the lagoon will enrich the biological diversity of the area. From this perspective the "Survey of Phaselis and its Territorium" aims to establish a holistic research process in the accumulation of data within the context of

Res. 4
Marcus Aurelius
ithaf yazıtı
Fig. 4
Honourary
inscription for
Marcus Aurelius

Res. 5
Phaselis-Olympos
yolu ve istinat
duvarı
Fig. 5
Phaselis-Olympos
road, and the
defensive wall

bilimlerinin tümünün bir araya geldiği disiplinlerarası çalışma sistemiyle, çok yönlü ve kontrol edilebilir yeni bilgilerin açığa çıkarılması hedeflenmektedir.

Kentlerin ekonomik, politik, kültürel, sosyal ve mekânsal boyutları ile bu boyutların farklı düzeylerde bir araya gelmesi, zaman içerisinde değişen ve dönüşen, bağlam ve süreç bağımlı yapılar olması dolayısıyla Phaselis'te yürütülen yüzey araştırmasına jeomorfoloji ve ekoloji gibi aslen topografya ve doğa bilimleri alanında çalışan bilim insanları da eklendi. Böylelikle Phaselis'in doğasının dönüştürülerek bir yaşam alanına çevrilmesi, kent yaşamının temel dinamikleri olan flora ve fauna gibi ekolojik faktörlerin tespit edilerek korunması yönünde tedbirlerin alınması ile mümkün kılınabilecektir. Bunun yanı sıra kentteki lagünün rehabilite edilerek eski halini alması yörenin biyolojik çeşitliliğine zenginlik katacaktır. Bu perspektiften bakıldığında, *Phaselis Antik Kenti ve Teritoryumu Yüzey Araştırması*'nın öncül ve ardıl araştırmalar için bağlayıcı; gelecekteki çalışmalar için yönlendirici bir temel teşkil ederek Phaselis özelinde bütüncül bir araştırma birikiminin oluşturulmasına olanak sunması planlanmaktadır.

Epigrafi çalışmalarında, Ana Cadde üzerinde 21; Akropolis ve eteklerinde 10; Güney Liman'da 7; Büyük Hamam'da 2 olmak üzere toplam 40 yazıt tespit edildi. Kentteki bilinen epigrafik belgelerin yanı sıra 5 tane yeni yazıt tespit edildi. Bunlardan ikisi Roma İmparatoru Hadrianus'un İ.S. 131-132 yıllarına denk düşen ikinci seyahatiyle ilişkili olarak imparatorun karısı Sabina ile kayınvalidesi Matidia'ya ithaf edilmiş yazıtlar olup kentin Güney Liman girişindeki Hadrianus Takı'yla

Phaselis and its territorium through forming a base through which preceding and subsequent research will be integrated, resulting in the coherence of future research.

During the course of epigraphical studies on the Main Road (21), in the acropolis and on its slopes (10), in the South Port (7) and in the large Bathhouse (2), a total of 40 epigraphic records were discovered and/or located. In addition to the above-mentioned inscriptions from the city discovered from 1811 onwards, five new inscriptions were found. Two of these are dedicated to Hadrian's wife Sabina and his mother-in-law Matidia and concern the Roman emperor's second visit to Phaselis in 131-132 A.D. They were associated with Hadrian's Arch at the entrance of the South Port (Figs. 2-3). Also at the South Port an honorary inscription concerning the emperor Marcus Aurelius' Eastern Campaign was discovered (Fig. 4).

Studies based particularly upon the archaeological texture of the city, its architectural finds and the discovery and documentation of its transport network were undertaken in order to determine the historical geography and the settlement area of Phaselis. In this context the settlement texture around the city's acropolis, Main Road, three known ports and their peripheries, lagoon, necropoleis, and North Settlement were examined in detail through a multidisciplinary approach. During these examinations we gathered considerable evidence concerning the transportation network with its internal and external links. In particular, the ruins of a road mentioned in ancient sources concerning the coastal route followed by Alexander the Great, who stayed in Phaselis during the spring of 333 B.C., was discovered (Fig. 5). While we were tracing the course of the road, we found a defensive wall beginning from the Alatepe hillside, extending in the direction of Tekirova, nearly one meter high and 80-105 cm. wide that stretched for one km. in an east-west direction. This wall was

Res. 6
Phaselis-
Alatepe
tahkimatı
Fig. 6
Phaselis-
Alatepe
fortification

Res. 7
Statio (Han
kalıntısı)
Fig. 7
Remains of
the Statio

Res. 8 Semerdamlı mezar
Fig. 8 Rock-cut tomb

ilişkilendirildi (Res. 2-3). Yine kentin Güney Limanı'nda İmparator Marcus Aurelius'un Doğu Seferi'yle ilintili bir onurlandırma yazıtı gün ışığına çıkarıldı (Res. 4).

Phaselis'in tarihsel coğrafyası ve yerleşim alanının belirlenmesi amacıyla özellikle kentin arkeolojik dokusu ve mimari buluntularının yanı sıra kentin ulaşım ağının tespiti ve belgelenmesi hususunda çalışmalar yürütüldü. Bu bağlamda kentin akropolisi, Ana Caddesi, 3 limanı ve çevresi ile lagün etrafındaki yerleşim dokusu, nekropolisleri ve Kuzey Yerleşimi detaylı bir şekilde, multidisipliner bir yaklaşımla incelendi. Bu incelemeler sırasında kent içi ve kentin diğer yerleşimlerle olan bağlantısını sağlayan ulaşım ağının tespiti konusunda önemli veriler elde edildi. Özellikle İ.Ö. 333 yılının ilkbaharında Phaselis'te konaklayan İskender'in izlediği sahil güzergahına ilişkin antik kaynaklarda sözü edilen yol kalıntıları tespit edildi (Res. 5). Yol güzergahının takibi sırasında Alatepe eteklerinden başlayarak Tekirova yönünde; yaklaşık 1 m. yükseklik ve 80 ile 105 cm. arasında değişen genişlikte, takriben 1 km. boyunca, doğu-batı istikametinde uzanan bir tahkimat duvarı tespit edildi. Söz konusu surun yer yer kulelerle tahkim edildiği ve topografyaya uygun olarak iki yerde kapılar vasıtasıyla kente kontrollü geçiş imkanı verdiği saptandı (Res. 6).

Ayrıca kentin ulaşım ağının tespiti sırasında Phaselis-Olympos güzergahının da bu doğrultuda ilerlediği; yol üzerinde *Tabula Peutingeriana*'da işaretlenen çift kuleli konaklama istasyonu olması muhtemel yaklaşık 33x40 m. ölçülerindeki statio (han kalıntısı) (Res. 7) ile ışıkları olan yapı kalıntıları ve çevre duvarlarıyla tahkim edilmiş çiftlik yerleşimleri gibi önemli materyal kültür bulguları

strengthened with towers, and, in accordance with the topography, there were gates through this wall in two places (Fig. 6).

Moreover, during the research into the city's transportation network, we discovered that the Phaselis-Olympus route also went in this direction. We gathered important evidence of material culture such as a statio marked on the Tabula Peutingeriana that was probably a rest station. It measured 33x40 m. (Fig. 7). Nearby were the ruins of a structure with workshops and also farm settlements fortified with walls. The archaeological material in question has been photographed, GPS coordinates taken, documented and located on the map.

While doing this, we carefully examined the present state of preservation of the city, particularly its West Necropolis and the extent and distribution of its archaeological ruins. The results of the examination exposed 10 flat-roofed sarcophagi on the east-west axis of the road which entered Phaselis, five chamasoria and one carved gable-roofed rock-cut tomb (Fig. 8). Since

saptandı. Söz konusu arkeolojik malzemeler fotoğraflanarak, GPS koordinatları alındı ve harita üzerinde konumlandırıldı.

Bütün bunlar yapılırken kentin özellikle Batı Nekropolis'inin halihazırdaki sit/koruma durumu ve arkeolojik kalıntıların yayılım alanı titizlikle gözden geçirildi. Yapılan tetkikler sonucunda Phaselis'e giriş yapan yolun doğu-batı aksında yaklaşık on adet düz damlı lahit, beş adet khamasorion ve bir adet ana kayaya oyulmuş semerdam biçimli mezar saptandı (Res. 8). Ayrıca çevrede pişmiş topraktan yapılmış mezar kapaklarına ve seramik parçalarına rastlandığından bu mezarlıkta basit gömü tekniğinin de uygulandığı görüldü.

Sonuç olarak yapılan araştırma, inceleme ve belgeleme çalışmaları sırasında Batı Nekropolisi ile kentin bu alandaki ulaşım ağı ve iskan alanının halihazırdaki I. Derecede Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde bulunmadığı ve materyal kültür kalıntılarının Antalya-Kumluca Karayolu istikametinde devam ettiği tespit edildi. Durum Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na bildirildi. Kurulun 24.12.2012/1284 tarih ve numaralı kararıyla söz konusu alan I. Derecede Arkeolojik Sit Alanı kapsamına alındı.

we observed the lids of tombs made from baked clay and fragments of ceramics, a simple burial technique had also been employed in this cemetery.

In conclusion, during the course of this research, survey and documentation we found that the West Necropolis, the city's transportation network in a westerly direction, and the settlement area did not lie within the limits of the First Degree Archaeological Site. We also learned that the ruins of material culture continued beyond the limits of this protected area in the direction of the Antalya-Kumluca Highway. We notified the Antalya Regional Directorate of Cultural Heritage Preservation, and subsequently, this area in question was declared a First Degree Archaeological Site with this law dated 24.12.2012 and numbered 1284.